

MÔ HÌNH CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG VÀ HỆ THỐNG TƯ PHÁP CỦA NHẬT BẢN, ĐỨC, HÀN QUỐC, ANH: BÀI HỌC CẢI CÁCH CHO VIỆT NAM

Lê Thu Trang

Khoa Chính trị, Tâm lý và GDTC, Trường Đại học Hải Phòng

Email: tranglt@dhhp.edu.vn

Ngày nhận bài: 11/12/2025

Ngày nhận bài sửa: 07/01/2026

Ngày duyệt đăng: 20/01/2026

Tóm tắt: Bài viết phân tích so sánh mô hình tổ chức chính quyền địa phương và hệ thống tư pháp của bốn quốc gia có trình độ phát triển cao và đặc điểm thể chế khác nhau: Nhật Bản (phân quyền mạnh + tư pháp độc lập), Đức (liên bang + tòa án hành chính), Hàn Quốc (kết hợp tập trung-phân quyền + e-Court), và Vương quốc Anh (phân quyền tài chính + hệ thống Common Law và tribunals chuyên trách). Trên cơ sở đó, tác giả rút ra năm nhóm bài học khả thi cho Việt Nam trong bối cảnh thực hiện Nghị quyết 18-NQ/TW: (1) tăng cường phân quyền gắn với tự chủ tài chính địa phương, (2) xây dựng tòa án hành chính và tòa án chuyên trách cấp tỉnh, (3) bảo đảm tính độc lập tư pháp thông qua cơ chế bổ nhiệm minh bạch, (4) ứng dụng mạnh mẽ công nghệ (nộp đơn điện tử, quản lý hồ sơ số, công khai bản án), và (5) đào tạo thẩm phán chuyên sâu về luật hành chính và công nghệ tư pháp. Điểm mới của nghiên cứu là kết hợp phân tích bốn mô hình đa dạng, gắn kết chặt chẽ với thực tiễn cải cách hành chính - tư pháp hiện nay của Việt Nam và đưa ra các giải pháp cụ thể, có tính khả thi cao thay vì chỉ dừng ở nhận diện kinh nghiệm chung chung như nhiều công trình trước đây.

Từ khóa: Chính quyền địa phương, hệ thống tư pháp, kinh nghiệm quốc tế, phân quyền, pháp quyền.

COMPARATIVE LOCAL GOVERNANCE AND JUDICIAL SYSTEMS: LESSONS FROM JAPAN, GERMANY, KOREA, AND THE UK FOR VIETNAM

Abstract: The article comparatively analyzes the organization of local government and judicial systems in four advanced and institutionally diverse countries: Japan (strong decentralization and independent judiciary), Germany (federal system with administrative courts), South Korea (centralized-decentralized hybrid with e-Court), and the United Kingdom (financially autonomous local authorities with Common Law and specialized tribunals). From these models, the author draws five practical lessons for Vietnam in implementing Resolution 18-NQ/TW: (1) enhancing decentralization with greater local financial autonomy, (2) establishing provincial-level administrative and specialized courts, (3) ensuring judicial independence through transparent appointment mechanisms, (4) intensively applying technology (e-filing, digital case management, online judgment publication), and (5) providing specialized training for judges in administrative law and judicial technology. The study's novelty lies in its combination of four contrasting models,

close linkage with Vietnam’s ongoing administrative-judicial reform, and provision of concrete, highly feasible solutions rather than generic observations as seen in previous works.

Keywords: Local government, judicial system, international experience, decentralization, rule of law.

1. Đặt vấn đề

Việt Nam đang đẩy mạnh cải cách tổ chức chính quyền địa phương theo Nghị quyết 18-NQ/TW năm 2017, với các chính sách sáp nhập đơn vị hành chính, thí điểm bỏ Hội đồng nhân dân, và tinh gọn bộ máy. Những thay đổi này đặt ra thách thức cho hệ thống tư pháp trong việc giám sát tính hợp pháp của quyết định hành chính, đảm bảo pháp quyền, và bảo vệ quyền lợi người dân. Kinh nghiệm quốc tế từ Nhật Bản, Đức, Hàn Quốc, và Vương quốc Anh (Anh và xứ Wales), với mô hình chính quyền địa phương và tư pháp tiên tiến, cung cấp bài học giá trị. Bài viết phân tích cơ cấu tổ chức, mức độ phân quyền, hệ thống tư pháp, và mối quan hệ giữa chính quyền và tư pháp tại các quốc gia này, từ đó đề xuất giải pháp cho Việt Nam trong bối cảnh cải cách hiện nay.

2. Tổng quan nghiên cứu, cơ sở lý thuyết và phương pháp nghiên cứu

2.1. Tổng quan nghiên cứu

Các nghiên cứu trước đây về chính quyền địa phương và hệ thống tư pháp chủ yếu tập trung vào phân quyền, độc lập tư pháp và mối quan hệ hành chính-tư pháp. Ở Việt Nam, Lê Hồng Hạnh (2015) phân tích độc lập tư pháp cùng tiêu chí đánh giá; Nguyễn Đăng Dung (2014) thảo luận nguyên tắc độc lập tòa án theo Hiến pháp 2013.

Về kinh nghiệm quốc tế, Tanaka (2015) nghiên cứu Nhật Bản; Schmidt (2018) về liên bang và kiểm tra tư pháp Đức; Kim (2020) về

quản trị địa phương và tư pháp Hàn Quốc; Brandon (2012) về chính quyền địa phương Anh, cùng các báo cáo như JICA (2010) về hỗ trợ cải cách tư pháp, Bundesverfassungsgericht (2020) về hoạt động tòa án hiến pháp Đức, Korea e-Court System (2021) về tư pháp điện tử Hàn Quốc, và các tài liệu từ Ministry of Housing, Communities and Local Government (2020), Judiciary of England and Wales (2021), The National Archives (2022) cung cấp dữ liệu thực tiễn cùng vụ việc minh họa.

Tuy nhiên, ít công trình rút ra bài học cụ thể cho nước đang phát triển như Việt Nam; bài viết bổ sung bằng so sánh bốn mô hình và đề xuất giải pháp khả thi cho cải cách theo Nghị quyết 18-NQ/TW.

2.2. Cơ sở lý thuyết

Chính quyền địa phương là các cơ quan quản lý hành chính cấp khu vực, tỉnh, huyện, xã, chịu trách nhiệm cung cấp dịch vụ công như giáo dục, y tế, giao thông, và thực thi chính sách quốc gia tại địa phương. Hệ thống tư pháp đóng vai trò giám sát tính hợp pháp của hoạt động chính quyền, đảm bảo nguyên tắc pháp quyền, tức là mọi hành vi phải tuân thủ pháp luật và chịu sự kiểm soát của cơ quan tư pháp độc lập¹. Theo nguyên tắc pháp quyền, tư pháp độc lập là yếu tố cốt lõi để ngăn chặn lạm quyền và bảo vệ quyền của dân².

Các tiêu chí phân tích mô hình quốc tế bao gồm:

¹ Lê Hồng Hạnh (2015), *Độc lập tư pháp ở Việt Nam và tiêu chí đánh giá*, Nxb Hồng Đức, Hà Nội, tr.19

² Nguyễn Đăng Dung (2014), “Nguyên tắc độc lập của Tòa án và quy định của Hiến pháp năm 2013”, *Tạp chí Nghiên cứu lập pháp*, số 20 (276)

- Cơ cấu tổ chức và phân quyền: Mức độ tự chủ của chính quyền địa phương trong quản lý hành chính, tài chính, và lập pháp.

- Tính độc lập của tư pháp: Khả năng hoạt động của tòa án mà không chịu can thiệp từ chính quyền.

- Mối quan hệ phối hợp: Cơ chế giám sát giữa tư pháp và chính quyền địa phương, đảm bảo pháp quyền và minh bạch.

2.3. Phương pháp nghiên cứu

Bài viết sử dụng phương pháp định tính với kỹ thuật phân tích so sánh bốn mô hình (Nhật Bản, Đức, Hàn Quốc, Vương quốc Anh). Dữ liệu thứ cấp được thu thập từ tài liệu học thuật, báo cáo chính thức và bài báo chí. Các quốc gia được chọn vì đại diện cho các mô hình khác nhau và có bài học phù hợp với Việt Nam (phân quyền, công nghệ tư pháp). Phân tích dựa trên khung pháp quyền và phân quyền, tập trung đánh giá tính khả thi áp dụng.

3. Kết quả nghiên cứu

3.1. Mô hình tổ chức chính quyền địa phương tại một số nước trên thế giới

3.1.1. Nhật Bản

3.1.1.1. Tổ chức chính quyền địa phương

Nhật Bản áp dụng mô hình tự trị địa phương theo *Luật Tự trị địa phương* năm 1947, với hai cấp chính quyền:

47 tỉnh/thành (prefectures): Mỗi tỉnh/thành có thống đốc (Governor) và hội đồng tỉnh được bầu trực tiếp, quản lý giáo dục, y tế, giao thông, và an ninh. Các tỉnh/thành thu thuế địa phương (thuế tài sản, tiêu thụ) chiếm ~30%

ngân sách, đảm bảo tự chủ tài chính, và nhận trợ cấp từ trung ương cho các dự án lớn.

Thành phố, thị trấn, làng (municipalities): Dưới các tỉnh/thành, các đơn vị này có thị trưởng và hội đồng địa phương, chịu trách nhiệm về dịch vụ công như trường học, xử lý rác thải, và quy hoạch đô thị.

Mô hình phân quyền mạnh giúp giảm tải cho chính quyền trung ương và tăng hiệu quả quản trị. Ví dụ, tỉnh Hokkaido tự chủ triển khai chương trình hỗ trợ nông nghiệp năm 2019, với ngân sách địa phương chiếm 60% chi phí, thúc đẩy xuất khẩu nông sản sang Đông Nam Á³

3.1.1.2. Hệ thống tư pháp

Hệ thống tư pháp Nhật Bản hoạt động độc lập, gồm:

Tòa án địa phương (District Courts): Xử lý các vụ dân sự, hình sự, và hành chính, giám sát tính hợp pháp của quyết định hành chính như cấp phép xây dựng.

Tòa án cấp cao (High Courts) và Tòa án Tối cao (Supreme Court): Đảm bảo tính thống nhất pháp lý và thiết lập án lệ.

Tính độc lập được củng cố qua quy trình bổ nhiệm thẩm phán minh bạch (do Ủy ban Tư pháp Quốc gia đề xuất, Nội các phê duyệt), với thẩm phán phục vụ đến tuổi nghỉ hưu (70 tuổi) mà không chịu áp lực chính trị⁴. Nhật Bản ứng dụng công nghệ quản lý hồ sơ điện tử (e-filing), giảm thời gian xử lý vụ án ~20% trong thập kỷ qua⁵.

3.1.1.3. Mối quan hệ với tư pháp

Chính quyền địa phương không can thiệp vào hoạt động tư pháp. Tòa án địa phương có

³ JICA (2010), *Technical Assistance Project for Legal and Judicial System Reform*, Tokyo, tr.48

⁴ Tanaka, Hiroshi (2015), "Judicial Independence in Japan", *Asian Journal of Comparative Law*, số 10, tr.125.

⁵ JICA (2010), *Technical Assistance Project for Legal and Judicial System Reform*, Tokyo, tr.50.

thẩm quyền xem xét các quyết định hành chính. Ví dụ, năm 2018, Tòa án Osaka hủy quyết định thu hồi đất của chính quyền tỉnh do thiếu tham vấn cộng đồng, buộc chính quyền tổ chức lại quy trình và bồi thường cho người dân bị ảnh hưởng⁶. Cơ chế này đảm bảo chính quyền địa phương tuân thủ pháp luật và minh bạch trong quản trị.

Như vậy, Nhật Bản cho thấy phân quyền mạnh, tư pháp độc lập, và công nghệ hiện đại giúp tăng hiệu quả quản trị và pháp quyền. Việt Nam có thể học hỏi cách trao quyền tự chủ tài chính cho các tỉnh và áp dụng hệ thống e-filing (nộp hồ sơ trực tuyến) trong tư pháp.

3.1.2. Đức

3.1.2.1. Tổ chức chính quyền địa phương

Đức là quốc gia liên bang với mô hình phân cấp gồm:

16 bang (Länder): Mỗi bang có hiến pháp riêng, nghị viện bang (Landtag), và chính phủ bang do Thủ hiến (Minister-President) đứng đầu. Các bang tự chủ trong giáo dục, an ninh, văn hóa, và tư pháp địa phương, có quyền ban hành luật bang và thu thuế địa phương (thuế bất động sản, kinh doanh).

Kommunen (thành phố, huyện): Dưới các bang, các Kommunen quản lý dịch vụ công như giao thông, nhà ở, và trường học, với hội đồng địa phương được bầu trực tiếp.

Mô hình liên bang đảm bảo quyền tự chủ cao, nhưng các bang phối hợp với liên bang để thực hiện chính sách quốc gia. Ví dụ, bang Bavaria có chương trình giáo dục riêng, với hệ thống trường nghề khác biệt so với bang Berlin, thể hiện sự linh hoạt trong quản trị⁷

⁶ “Osaka District Court Ruling on Land Reclamation Case” (2018), *Asahi Shimbun*, truy cập ngày 10/5/2025.

⁷ Schmidt, Anna (2018), “Federalism and Judicial Review in Germany”, *Publius: The Journal of Federalism*, số 48, tr.323.

3.1.2.2. Hệ thống tư pháp

Hệ thống tư pháp Đức phân cấp, gồm:

Tòa án hành chính (Administrative Courts): Đặt tại mỗi bang, giám sát tính hợp pháp của quyết định hành chính, như quy hoạch đô thị hoặc cấp phép xây dựng.

Tòa án Hiến pháp Liên bang (Federal Constitutional Court): Đảm bảo tính hợp hiến của luật bang và luật liên bang.

Tính độc lập được quy định trong *Hiến pháp Đức* (Grundgesetz), với thẩm phán được bổ nhiệm trọn đời để tránh can thiệp chính trị. Các bang cung cấp ngân sách cho tòa án, nhưng không ảnh hưởng đến xét xử⁸.

3.1.2.3. Mối quan hệ với tư pháp

Tòa án hành chính bang giám sát chặt chẽ các quyết định của chính quyền địa phương. Ví dụ, năm 2020, Tòa án Hành chính bang Bavaria hủy quyết định cấp phép xây dựng nhà máy điện gió do vi phạm quy định bảo vệ môi trường, yêu cầu chính quyền bang tổ chức tham vấn lại với cộng đồng⁹. Cơ chế này đảm bảo minh bạch và ngăn chặn lạm quyền.

Như vậy, mô hình liên bang và tòa án hành chính của Đức là gợi ý để Việt Nam xây dựng cơ chế giám sát quyết định hành chính tại cấp tỉnh.

3.1.3. Hàn Quốc

3.1.3.1. Tổ chức chính quyền địa phương

Hàn Quốc áp dụng mô hình kết hợp tập trung và phân quyền theo *Luật Tự trị địa phương* năm 1988, với:

⁸ Bundesverfassungsgericht (2020), *Annual Report on Constitutional Court Activities*, Berlin, tr.14.

⁹ “Bavaria Administrative Court Ruling on Wind Farm” (2020), *Süddeutsche Zeitung*, truy cập ngày 10/5/2025

17 tỉnh/thành đặc biệt: Bao gồm Seoul, Busan, Jeju, với thống đốc hoặc thị trưởng được bầu trực tiếp, quản lý giáo dục, giao thông, và dịch vụ công.

Thành phố, huyện, phường (municipalities): Dưới các tỉnh/thành, các đơn vị này chịu trách nhiệm về trường học, xử lý rác thải, và quy hoạch đô thị.

Chính quyền địa phương có quyền tự chủ, nhưng chịu sự giám sát từ trung ương, đặc biệt trong phân bổ ngân sách. Ví dụ, thành phố Seoul tự chủ vận hành hệ thống tàu điện ngầm (Seoul Metro), nhưng các dự án mở rộng tuyến tàu cần phê duyệt từ Bộ Giao thông trung ương¹⁰.

3.1.3.2. Hệ thống tư pháp

Hệ thống tư pháp Hàn Quốc tập trung, với:

Tòa án địa phương: Xử lý các vụ dân sự, hình sự, và hành chính, giám sát quyết định của chính quyền địa phương.

Tòa án Tối cao: Đảm bảo tính thống nhất pháp lý.

Hàn Quốc áp dụng hệ thống xét xử điện tử (e-Court), cho phép nộp đơn trực tuyến và quản lý hồ sơ số, giảm ~30% thời gian xử lý vụ án từ 2015 đến 2020¹¹. Tính độc lập được đảm bảo qua quy trình bổ nhiệm thẩm phán bởi Hội đồng Tư pháp Quốc gia.

3.1.3.3. Mối quan hệ với tư pháp

Chính quyền địa phương không can thiệp vào tư pháp. Tòa án địa phương có quyền hủy các quyết định không hợp pháp. Ví dụ, năm 2019, Tòa án Seoul hủy quyết định thu thuế bất động sản của chính quyền thành phố do thiếu

minh bạch trong định giá, buộc hoàn tiền cho người dân¹².

Như vậy, mô hình tập trung-phân quyền và e-Court của Hàn Quốc phù hợp để Việt Nam cân bằng tự chủ và thống nhất pháp lý.

3.1.4. Vương quốc Anh (Anh và xứ Wales)

3.1.4.1. Tổ chức chính quyền địa phương

Anh và xứ Wales áp dụng mô hình phân quyền với hai cấp chính quyền địa phương:

County Councils: Quản lý các dịch vụ lớn như giáo dục, giao thông, và an sinh xã hội. Mỗi hội đồng hạt có hội đồng được bầu trực tiếp, thu thuế địa phương (council tax) chiếm ~50% ngân sách, đảm bảo tự chủ tài chính. Ví dụ, Hội đồng hạt Greater Manchester điều hành ngân sách giáo dục riêng, triển khai chương trình đào tạo nghề cho 20.000 học sinh năm 2023¹³

District/Borough Councils: Dưới các huyện, các đơn vị này quản lý dịch vụ công như xử lý rác thải, nhà ở, và quy hoạch đô thị, với hội đồng địa phương được bầu.

Chính quyền địa phương ban hành quy định trong phạm vi luật quốc gia, chịu sự giám sát của chính phủ trung ương qua Bộ Nhà ở, Cộng đồng và Chính quyền địa phương. Mô hình này đảm bảo linh hoạt trong quản trị, nhưng vẫn duy trì thống nhất quốc gia¹⁴.

3.1.4.2. Hệ thống tư pháp

Hệ thống tư pháp Anh dựa trên Common Law, với năm cấp chính và mạng lưới tòa án chuyên trách:

¹⁰ Kim, J.H. (2020), “Local Governance and Judicial System in South Korea”, *Journal of East Asia and International Law*, số 13, tr.91.

¹¹ Korea e-Court System (2021), *Official Report of Supreme Court of Korea*, Seoul, tr.27.

¹² “Seoul High Court Ruling on Property Tax” (2019), *Korea Herald*, truy cập ngày 10/5/2025

¹³ Ministry of Housing, Communities and Local Government (2020), *Local Government Finance Report*, London, tr.12.

¹⁴ Brandon, C. (2012), *Local Government and Community Engagement*, Routledge, London, tr.45.

Tòa án Tối cao (Supreme Court): Xét xử các vụ án có ý nghĩa nguyên tắc hoặc liên quan đến hiến pháp, thiết lập án lệ cuối cùng.

Tòa án Phúc thẩm (Court of Appeal): Chia thành bộ phận dân sự và hình sự, xem xét các điểm pháp lý tranh chấp, không xét xử lại toàn bộ vụ án.

Tòa án Cao cấp (High Court): Gồm ba phân ngành (Queen's Bench cho dân sự/hình sự phức tạp, Chancery cho thương mại/tài sản, Family cho hôn nhân/gia đình), xử sơ thẩm và phúc thẩm.

Magistrates' Courts: Xử lý 95% vụ án hình sự sơ cấp và vụ dân sự nhỏ. Năm 2023, các tòa này tiếp nhận 1,37 triệu vụ, giải quyết 1,34 triệu vụ, với 82% là vụ đơn giản¹⁵.

Crown Court: Xử lý vụ hình sự nghiêm trọng và kháng cáo từ Magistrates' Courts.

Hệ thống tòa án chuyên trách (tribunals) như Employment Tribunals (lao động) và Immigration Tribunals (di trú) giải quyết tranh chấp chuyên môn với thủ tục đơn giản. Tính độc lập được đảm bảo qua nguyên tắc "Three Is" (Độc lập, Trung lập, Liêm chính), với thẩm phán bổ nhiệm bởi Ủy ban Tuyển chọn Tư pháp độc lập. Công nghệ tư pháp, như e-filing và lưu trữ phán quyết trực tuyến bởi The National Archives từ 2022, tăng minh bạch và tiếp cận công lý¹⁶.

3.1.4.3. Mối quan hệ với tư pháp

Chính quyền địa phương không can thiệp vào tư pháp. Tòa án hành chính (phân ngành Queen's Bench) giám sát các quyết định hành chính, như quy hoạch đô thị hoặc phân bổ ngân sách. Ví dụ, năm 2023, Tòa án Cao cấp hủy quyết định cấp phép xây dựng của Hội đồng hạt

Kent do vi phạm quy định bảo vệ môi trường, yêu cầu chính quyền tổ chức tham vấn lại với cộng đồng, thể hiện vai trò giám sát pháp quyền¹⁷. Tribunals cũng giám sát tranh chấp hành chính, như Employment Tribunals xử lý tranh chấp lao động với chính quyền địa phương, đảm bảo minh bạch và trách nhiệm giải trình.

Như vậy, mô hình phân quyền tài chính, tư pháp độc lập dựa trên Common Law, và hệ thống tribunals của Anh là bài học để Việt Nam xây dựng tòa án chuyên trách, áp dụng công nghệ, và tăng minh bạch trong quản trị địa phương.

3.2. Bài học và giải pháp cho Việt Nam

Kinh nghiệm tổ chức chính quyền địa phương và hệ thống tư pháp từ Nhật Bản, Đức, Hàn Quốc, và Vương quốc Anh (Anh và xứ Wales) cung cấp bài học để Việt Nam cải cách theo Nghị quyết 18-NQ/TW năm 2017, hướng tới tinh gọn bộ máy, đảm bảo pháp quyền, và nâng cao hiệu quả quản trị. Các giải pháp dưới đây phân tích tính khả thi, thách thức, và cách triển khai, tập trung vào phân quyền, tư pháp, và công nghệ.

3.2.1. Tăng cường phân quyền cho chính quyền địa phương

Nhật Bản và Anh cho thấy phân quyền mạnh giúp chính quyền địa phương tự chủ tài chính, giảm tải trung ương. Ở Nhật Bản, thuế địa phương (~30% ngân sách tỉnh) hỗ trợ chương trình nông nghiệp Hokkaido năm 2019, thúc đẩy xuất khẩu¹⁸. Ở Anh, council tax (~50% ngân sách) giúp Greater Manchester triển khai đào tạo nghề cho 20.000 học sinh năm 2023. Đức trao quyền tự chủ cho bang, như Bavaria

¹⁵ Judiciary of England and Wales (2021), *Judicial Independence and the Rule of Law*, London, tr.8.

¹⁶ The National Archives (2022), *Court Judgments and Tribunal Decisions*, London, tr.3.

¹⁷ "Kent County Council Planning Decision Overturned" (2023), *The Guardian*, truy cập ngày 15/5/2025.

¹⁸ JICA (2010), *Technical Assistance Project for Legal and Judicial System Reform*, Tokyo, tr.48, 50.

với chương trình giáo dục riêng¹⁹. Hàn Quốc, dù giám sát trung ương, cho phép Seoul tự chủ vận hành tàu điện ngầm.

Giải pháp: Trao quyền tự chủ tài chính và quản lý dịch vụ công (giáo dục, giao thông) cho các tỉnh, đặc biệt Thành phố Hồ Chí Minh (TP.HCM), Hà Nội. Ví dụ, TP.HCM có thể thu thuế tài sản để đầu tư hạ tầng giao thông, thay vì phụ thuộc ngân sách trung ương. Cần tòa án hành chính (học từ Đức) để giám sát quyết định tài chính, ngăn lạm quyền.

3.2.2. Xây dựng hệ thống tòa án chuyên trách

Anh có Employment Tribunals xử nhanh ~50.000 vụ lao động năm 2023 với thủ tục đơn giản. Đức có Tòa án hành chính bang, như vụ hủy cấp phép điện gió Bavaria năm 2020²⁰. Các tòa này giảm tải cho tòa án cấp cao và tăng tính chuyên môn.

Giải pháp: Củng cố hệ thống tòa án chuyên trách hiện có tại Tòa án nhân dân cấp tỉnh, bao gồm tòa hình sự, tòa dân sự, tòa hành chính, tòa lao động, trực thuộc Tòa án nhân dân tối cao, để xử tranh chấp đất đai, quy hoạch, lao động. Tòa án nhân dân khu vực (trước đây là cấp huyện) cũng có thẩm quyền xét xử các vụ án hành chính, xem xét tính hợp pháp của quyết định hành chính từ cơ quan hành chính có thẩm quyền. Ví dụ, tòa án hành chính có thể xử tranh chấp thu hồi đất ở Đồng Tâm (Hà Nội) năm 2017, đảm bảo minh bạch. Tòa án lao động giải quyết đình công ở khu công nghiệp Bình Dương.

3.2.3. Đảm bảo độc lập tư pháp

Nhật Bản bổ nhiệm thẩm phán qua Ủy ban Tư pháp Quốc gia. Đức quy định thẩm phán trọn

đời. Hàn Quốc và Anh có cơ chế độc lập tương tự, như vụ Tòa án Osaka hủy quyết định thu hồi đất năm 2018, không chịu áp lực chính quyền.

Giải pháp: Củng cố Hội đồng tuyển chọn, giám sát thẩm phán quốc gia độc lập theo Luật tổ chức Tòa án nhân dân năm 2024 (sửa đổi, bổ sung năm 2025), gồm đại diện Tòa án nhân dân tối cao, Quốc hội, chuyên gia pháp lý, để bổ nhiệm thẩm phán. Ví dụ, hội đồng đề cử thẩm phán cho tòa án hành chính TP. HCM, giám can thiệp từ chính quyền địa phương nói chung.

3.2.4. Ứng dụng công nghệ tư pháp

Hàn Quốc giảm 30% thời gian xử lý vụ án với nộp hồ sơ điện tử (e-Court)²¹. Nhật Bản tiết kiệm 20% thời gian. Anh lưu trữ phán quyết trực tuyến từ 2022.

Giải pháp: Triển khai nộp hồ sơ điện tử tại tòa án TP.HCM, Hà Nội, cho phép nộp đơn kiện đất đai trực tuyến, tăng minh bạch.

3.2.5. Đào tạo nhân lực và sửa đổi pháp lý

Bốn quốc gia đào tạo thẩm phán về luật chuyên môn và công nghệ, như Hàn Quốc với e-Court và Anh với án lệ.

Giải pháp: Đào tạo thẩm phán TP.HCM, Hà Nội về luật hành chính, nộp hồ sơ điện tử. Sửa Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2025 và Luật Tòa án nhân dân năm 2024 để hỗ trợ phân quyền và tòa án chuyên trách.

4. Kết luận

Kinh nghiệm từ Nhật Bản, Đức, Hàn Quốc, và Vương quốc Anh cho thấy rằng phân quyền mạnh mẽ, tư pháp độc lập, và công nghệ hiện đại là chìa khóa để đảm bảo pháp quyền và hiệu quả quản trị địa phương. Nhật Bản nổi bật với tự chủ

¹⁹ Schmidt, Anna (2018), “Federalism and Judicial Review in Germany”, *Publius: The Journal of Federalism*, số 48, tr.323.

²⁰ “Bavaria Administrative Court Ruling on Wind Farm” (2020), *Süddeutsche Zeitung*, truy cập ngày 10/5/2025.

²¹ Korea e-Court System (2021), *Official Report of Supreme Court of Korea*, Seoul, tr.27.

tài chính và e-filing; Đức với mô hình liên bang và tòa án hành chính; Hàn Quốc với e-Court và cân bằng tập trung-phân quyền; Anh với Common Law và tribunals chuyên trách. Việt Nam có thể áp dụng các bài học này để hoàn thiện hệ thống tư pháp, đáp ứng yêu cầu cải cách tổ chức chính quyền địa phương theo hướng tinh gọn và hiệu quả. Các nghiên cứu tiếp theo nên xem xét mô hình các nước ASEAN để tìm giải pháp phù hợp hơn với bối cảnh khu vực.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Brandon, C. (2012), *Local Government and Community Engagement*, Routledge, London.
2. Bundesverfassungsgericht (2020), *Annual Report on Constitutional Court Activities*, Berlin.
3. JICA (2010), *Technical Assistance Project for Legal and Judicial System Reform*, Tokyo.
4. Judiciary of England and Wales (2021), *Judicial Independence and the Rule of Law*, London.
5. Kim, J.H. (2020), Local Governance and Judicial System in South Korea, *Journal of East Asia and International Law*, 13.
6. Korea e-Court System (2021), *Official Report of Supreme Court of Korea*, Seoul.
7. Lê Hồng Hạnh (2015), *Độc lập tư pháp ở Việt Nam và tiêu chí đánh giá*, NXB Hồng Đức, Hà Nội.
8. Ministry of Housing, Communities and Local Government (2020), *Local Government Finance Report*, London.
9. Nguyễn Đăng Dung (2014), Nguyên tắc độc lập của Tòa án và quy định của Hiến pháp năm 2013, *Tạp chí Nghiên cứu lập pháp*, 20 (276).
10. Schmidt, Anna (2018), Federalism and Judicial Review in Germany, *Publius: The Journal of Federalism*, 48.
11. Tanaka, Hiroshi (2015), Judicial Independence in Japan, *Asian Journal of Comparative Law*, 10.
12. The National Archives (2022), *Court Judgments and Tribunal Decisions*, London.
13. Bavaria Administrative Court Ruling on Wind Farm (2020), *Süddeutsche Zeitung*, truy cập ngày 10/5/2025.
14. Kent County Council Planning Decision Overturned (2023), *The Guardian*.
15. Osaka District Court Ruling on Land Reclamation Case (2018), *Asahi Shimbun*.
16. Seoul High Court Ruling on Property Tax (2019), *Korea Herald*.